

SJUTTONDE SÖNDAGEN "UNDER ÅRET"

ÅRGÅNG B

Första läsningen: **2 Kung 4:42-44** (*De skall äta och få över*)

När Jesus genom ett under gav mat åt tusentals människor i ödemarken (evangeliet nedan) måste de närvarande ha tänkt på Elishas under. Likheterna är slående. Vi, som äger eukaristins sakrament, inser djupet: GUD ÄR HÄR I JESUS.

Andra läsningen: **Ef 4:1-6** (*En enda kropp, en Herre, en tro, ett dop*)

Paulus talar här från sitt fängelse som Jesus i nattvardssalen. Han visste att han skulle dö. De kristna är början på Jesu nyskapade mänsklighet och ska därför **älska varandra** (Joh 13:34 f). De tillhör *samma* kropp (Kristi), har *samma* Ande. Sju gåvor nämns (vi anar en liturgisk formel bakom, liksom i de fyra gånger "alla" i v.6).

Evangelium: **Joh 6:1-15** (*De delade ut åt dem som låg där, så mycket de ville ha*)

Varje söndag har vi nu "under året" läst ur Markus evangelium, men i dag och några söndagar framåt – den bästa delen av sommartiden – tar vi ledigt från Markus. Vi ska i stället meditera över **Jesu undervisning om den heliga eukaristin**, sådan Johannes ger oss den i sitt sjätte kapitel. På sätt och vis lämnar vi inte Markus: detta kapitel har en djupstruktur som är förunderligt lik kompositionen i Mark 6:30-51 plus 8:11-33 (5000 man får mat – Jesus vandrar på sjön – man kräver ett tecken – brödundret kommenteras – Petrus bekänner tron – Jesu lidande förutsägs). En annan likhet är invändningen i v. 7 (= Mark 6:37; jfr även Joh 12:3/ Mark 14:3).

Brödundret beskrivs även i Matt 14:13-21; Mark 6:32-44; Luk 9:10-17. Men Johannes ger oss detaljer såsom namn och vilken sorts bröd (*kornbröd* som ovan i Elishas under) och fiskar det var (här syftas på fiskar som skulle stekas, torkas eller saltas). Berättelsen är inte beroende av de andra och verkar självupplevd. Den lille pojken i v. 9 gick väl omkring och sålde mat, men hade nästan inget kvar. Efter måltiden – som har eukaristiska drag, se v. 11 (jfr även Joh 21:9f) – samlas resterna in (jfr 2 Mos 16:19). Det är väl de tolv apostlarna med var sin korg i handen som gör det. Restbitarna av de fem kornbröden fyller alla korgarna, utan att vi får en närmare förklaring av hur själva förökningen såg ut eller gick till. Det är *undrets effekt* som Johannes vill komma fram till: man ser i Jesus en kombination av den store profet som Mose hade förutsagt (5 Mos 18:15, 18) och den efterlängtnade jordiske kungen (Messias, jfr Joh 4:25; 18:33f). Man har nu fått himmelsk undervisning och god mat i magen och vill fasthålla detta för alltid. I kap. 7 kommer Jesu tvivlande bröder att kräva något liknande. Alltihop är som en variant av frestelsen i öknen (Matt 4:1-11): Jesus ska skaffa fram bröd i ödemarken (Joh 6:31), han ska visa sin makt för världen (Joh 7:4) och han ska härska över jorden som kung (Joh 6:15). Jesus flyr i v. 15 från folkets krav. Var det då som djävulen kom och satte honom på prov? Det ger mening.

MÅNDAGEN I 17 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Jer 13:1-11** (*Folket skall bli som denna gördel, vilken inte duger till något*)

V. 4: det fanns en liten ort norr om Jerusalem som hette samma sak som floden Eufkrat i Mesopotamien, dit folket senare fördes som fångar efter Jerusalems undergång år 597 och 587/586 f.Kr. Gud låter här Jeremia ana katastrofen i förväg och symboliskt varna för den. ”Höftskynket” är Guds folk, ungefär som fikonsträdet i Mark 11:14, 20.

Evangelium: **Matt 13:31-35** (*Senapskornet blir till ett träd där himlens fåglar bygger bo*)

Jesus fortsätter ge oss liknelser som hämtas ur den galileiska småbondens miljö. Gudsriket blir en universell framgångssaga trots en blygsam början. Det förklaras här med bilden av ett senapskorn som blir till ett träd (jfr Hes 17:23, 31:6; Dan 4:7-9), där även hednafolken (”himlens fåglar”, jfr Matt 8:11; 28:19) ska få bo. Den lilla surdegen som får den enorma degen (tre mått mjöl = ca 36 liter, åter en bild av hela mänskligheten) att jäsa är en praktfull bild av **Rikets oerhörda livskraft och ohejdbara triumf**. Kanske gjordes det sådana degmängder när Jesus och hans vänner anordnade storkök åt fattiga. Liknelserna i dagens evangelium talar för sig själva, de behöver ingen förklaring. Tyst och omärkbart verkar Guds dolda kraft: som en surdeg får brödet att växa eller ett träd sträcker upp sina grenar mot skyn. På ett ögonblick syns ingen förändring, men vänta, se vad Gud kan göra: en världskyrka av en lärjungegrupp, helgon av syndare. Liknelserna saknar inte psykologiskt djup: mannen planterar ett frö i marken, det växer upp till härlig storlek, kvinnans deg är som en gravid kropp. Nytt liv, framtid, allt vad man kan hoppas på finns i denna starkt optimistiska bild av Jesu projekt. Hela världen skapades för att Gudsriket skulle bryta fram. Skapelsens fördolda mening – att bli instrument för vår gemenskap med Gud – avslöjas i Jesu liknelser. Det vill Matteus säga genom att i v. 35 citera Ps 78:2 (i dess grekiska form). Matteus kallar psalmens författare (Asaf) för en profet – så kallades han av judar vid den tiden.

När en kvinna skall föda har hon det svårt, för hennes stund har kommit. Men när hon har fött sitt barn minns hon inte längre sina plågor i glädjen över att en människa har fötts till världen (Joh 16:21).

TISDAGEN I 17 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Jer 14:17-22** (*Kom ihåg ditt förbund med oss, och bryt det inte*)

Undergången som Jeremia varnade för (läsningen igår) är på väg, men först – som en bitter försmak – drabbas landet av svår torka. Nöden kom som en chock, inte minst för alla som hade satt sin lit till regnguden Baal. Även krig plågar landet. Det som menas är

kanske den egyptiske farao Neko IIs härjningar omkring år 609 f.Kr. då den Jahvetrogne kungen *Josia* föll i strid – ett allvarligt slag mot den rörelse som Jeremia tillhörde och som ville återupprätta och befästa folkets gamla religion.

Evangelium: **Matt 13:36-43** (*Som när ogräset eldas upp skall det bli vid världens slut*)

Här förklaras liknelsen som vi läste i lördags. Med ogräset som planterades av människornas fiende menas nog *dårrepe*, ett ettårigt gräs som förr i världen var till stort besvär i sädesåkrar. Det var med dåtidens skördemetoder svårt att undvika att denna växts frukter, som är giftiga, maldes med i mjölet. Giftet gav yrsel och illamående. Växten (*Lolium temulentum*) är svår att skilja från vete så länge som frukten (som är mörk) inte har kommit fram. På Jesu tid sorterade man bort ogräset vid skörden, så gott man kunde. Fattiga fick elda med sådant. Därför kastas det här i ”den brinnande ugnen” i v. 42. Då blir det till lite nytta i alla fall.

Igår läste vi om surdegen som fick hela kyrkans kropp att växa underbart. I dag påminns vi om att det även inom kyrkan finns falska kristna, vargar i fårakläder (Matt 7:15), som måste plockas bort vid tidens slut så att Kristus kan låta kyrkan, sin brud, *träda fram till sig i härlighet utan minsta fläck eller skrynkla; helig och felfri*, som Paulus skriver (Ef 5:27). Att de förkastade ska gråta och skära tänder (v.42) förstår man lätt. De rasar mot Gud eftersom de var så säkra på att tillhöra den utvalda eliten som paradiset låg öppet för (jfr Matt 7:21f; 25:44f; Luk 13:26f). De förledde människor och bröt mot lagen (v.42). Därmed menas social obarmhärtighet och annat ont som Matteus beskriver i Jesu bergspredikan (Matt kap 5-7).

Tiden kommer att utvisa vad var och en är, vete eller dårrepe.

Vill du gå in i livet, så håll budorden (Matt 19:16).

ONSDAGEN I 17 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Jer 15:10, 16-21** (*Om du vänder åter, så vill jag låta dig komma åter och bli min tjänare*)

Profeten brottas smärtsamt med Gud. Dessa verser kan vara en sorts privata dagboksanteckningar som lärjungar hittade senare och lade in i boken (= avsnitten Jer 11:18 - 12:6; 15:10 - 16:3; 17:14-18; 18:18-23; 20:7-18). Jeremias förutsägelser om Jerusalems undergång gjorde honom till en förföljd och ensam paria, som *Elia* i 1 Kung kap. 19). Att han överlevde fångenskap (Jer 20:1-2; 33:1), mordförsök (Jer 38:6) och att ständigt ses som landsförrädare (kap. 26; 38:28) är förbluffande och ett öde som han delade med många visseblåsare genom tiderna.

Evangelium: **Matt 13:44-46** (*Han säljer allt han äger och köper den*)

Det här med skatten var fiffigt gjort. Kanske för fiffigt – borde inte mannen ha låtit markägaren få veta den goda nyheten om den dolde rikedom och nöjt sig med hittelön? NEJ – i förrgår läste vi Matteus version av Ps 78:2, där han talar om *vad som har varit dolt sedan världens skapelse* (Matt 13:35), d.v.s. Gudsrikets hemligheter som Jesus uppenbarar. Vi har en skatt som världen inte vill veta av (Matt 21:42; Ps 118:22). För dig som tror är den en rikedom, du satsar allt för den. För andra är den en gammal kartong med saker som ska till tippen, bland andra mormors bibel som ingen ids läsa i.

Pärulan är en förunderlig symbol. På en gång något runt, rent, lent och samtidigt något oändligt kostbart. Vad är den annat än **Kristi fullkomliga lära** som ger **evigt liv**? Enbart denna pärla är det värt att satsa allt för, t.o.m. det egna livet (martyriet).

Bilden av den rastlöse köpmannen ger dagdrömmar. Vad skulle du sälja allt för att få tag i? En husbil eller en båt att segla jorden runt i? Se, hur vi fuskar oss fram genom livet, byter, köper, säljer, alltid på jakt efter den förlorade smaken av paradiset. Men Gud själv är pärlan och han har kommit till oss i sin Son – *sök först hans rike och hans rättfärdighet, så skall ni få allt det andra också* (Matt 6:33). Glöm jordiskt glitter som snabbt byter ägare och förfaller! *Samla skatter i himlen, där varken mal eller mask förstör och inga tjuvar bryter sig in och stjälar* (Matt 6:20).

Sälj allt du har och ge åt de fattiga; då får du en skatt i himlen (Matt 19:21).
--

TORSDAGEN I 17 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Jer 18:1-6** (*Som leret är i krukmakarens hand, så är också ni i min hand*)

Jeremia vill säga: Gud, krukmakaren som danade Adam (1 Mos 2:7) har alla folks öde i sina händer. Han är fri att välja och förkasta vem han vill (jfr Paulus i Rom 9:21f). Om bara Jerusalem ville omvända sig! Då kanske undergången kan avvärjas!

Evangelium: **Matt 13:47-53** (*De samlar den gode fisken i korgar och kastar bort den dåliga*)

Jesus berättar liknelser för att man ska *förstå*. Det vill Matteus betona. Kanske för att motverka möjliga missförstånd av orden i Mark 4:11-12 – de skulle kunna tolkas som att Gud medvetet ville "dölja" Jesu lära för den allmänna hopen. Jesus menar nog snarare: de ser utan att se och hör utan att höra därför att de är *förstockade*, inte för att Gud vill dölja något! Annars skulle Jesus ju anstränga sig för att *inte* bli förstådd – så kan Matteus inte mena. Lärjungarna i Matteus bok förstår Jesus (v. 51) – vilket för Matteus är en viktig förutsättning för att kunna ta emot budskapet och bevara det (jfr Matt 13:19, 23). Författaren motverkar det dåliga intryck apostlarna gör på läsarna i Markusevangeliet (t.ex. Mark 8:17-21; jfr varianten i Matt 16:12!). Det kunde lätt leda till förakt för dem

och deras lära, vilket kunde missbrukas av sådana som ville "vidareutveckla" tron enligt eget huvud, t.ex. gnostiska kretsar.

Dagens liknelse handlar om kyrkan som fiskebåt, lite som i Joh 21:3 f, där det även dras in fiskar av alla sorter, alltså människor eller grupper av människor – "153 stycken". På kyrkbänken sitter både fula fiskar och fina, men först på domens dag ska sorteringen äga rum. De goda samlas i korgar (tunnor) för att bevaras (konserveras). Vill man veta exakt vilka fiskar Jesus tänkte på kan man än i dag längs Galileiska sjöns stränder få smakprov på vad sjön innehåller. De oätliga fiskarna kasseras – Jesus använder här sakligt ett tekniskt standarduttryck: de ska "gråta och skära tänder" (v. 50) – de är inte kompatibla med himlen, helt enkelt.

V. 52 är en liknelse om att göra liknelser. Den välbärgade mannen är nog Matteus själv! Just han gillade ju att sammanväva det gamla och det nya förbundet i Bibeln (jfr Matt 5:17-19; 9:17). Det nya fullkomnar, men avskaffar inte det gamla!

Jesus, tänk på mig när du kommer med ditt rike (Luk 23:42).

FREDAGEN I 17 VECKAN "UNDER ÅRET"

Första läsningen: **Jer 26:1-9** (*Allt folket församlade sig mot Jeremia i Herrens hus*)

Jeremia överlevde märkligt nog det här. Jesus hamnade i exakt samma situation, och lärjungarna trodde nog att det skulle bli en räddande sinnesändring i folket som på Jeremias tid (läsningen imorgon). Men icke. Mot Guds Son visades ingen nåd.

Evangelium: **Matt 13:54-58** (*Är det inte snickarens son? Varifrån har han då allt detta?*)

Jesu djupt obehagliga återseende med sin hemstad, som inte räknade honom för något, berättas på samma sätt hos Markus (Mark 6:1-6a). Lukas avslöjar dock mer: iskalla dispyter som nästan kostade Jesus livet (Luk 4:16-30).

Jesus kallas för "snickarens son" (v. 55). Det grekiska ordet *téktôn* syftar på en grovarbetare, t.ex. en byggare. Att Jesus skulle ha "bröder" och "systrar" förbryllar den som vet att kyrkan lär att Maria inte fick fler barn än Jesus, hon förblev jungfru för alltid, helt given åt Gud. Men i Bibelns värld kunde alla sorters släktingar kallas för bröder och systrar (så än i dag i Mellanösterns kulturer) (se *Katolska kyrkans katekes*, nr 500; 510). Den **Jakob** som här kallas för "broder" till Jesus kan vara "Alfaios son" i Mark 3:18 (jfr Apg 1:13). "Den yngre" kallas en Jakob i Mark 15:40, son till "den andra Maria" (se även Matt 27:56). I motsvarande scen i Johannesevangeliet är hon syster till Jesu moder (Joh 19:25) och gift med Klopas (som enligt den kristne skribenten Hegesippos på 100-talet var bror till Marias man). "Herrens broder" Jakob här i v. 55 verkar vara den Jakob, som Paulus kallar för apostel (Gal 1:19; jfr Mark 6:3). Om det är samma person på alla dessa ställen, då är denne Jakob son till jungfru Marias släkting Maria och en man som alltså

heter Alfaios eller Klopas. ”Brodern” **Judas** (v. 55; jfr Mark 6:3) kan vara den gode aposteln, ”Jakobs bror” i Luk 6:16 och Apg 1:13 (Bibel 2000 översätter visserligen med Jakobs ”son” i stället för ”bror” men båda varianter är möjliga). Det bör i så fall vara han som skrev Judasbrevet (se Judas brev, v. 1). De två övriga – **Simon** och **Josef** – går det inte att gissa om. De kom kanske aldrig till tro på Jesus. Sådana finns i varje släkt.

Förslag till fredagsoffer: Be korsvägen med tanke på kristna som förföljs just nu.

LÖRDAGEN I 17 VECKAN ”UNDER ÅRET”

Första läsningen: **Jer 26:11-16, 24** (*Herren har sänt mig att tala allt detta inför er*)

Argumenten för och emot Jeremia rasar. Ytterst skyddas han av Achikam, Shafans son (v. 24). Denne Shafan var nog kung Josias sekreterare, som gav kungen den upphittade lagboken som satte igång folkets återvändande till Gud (2 Kung 22:3ff).

Evangelium: **Matt 14:1-12** (*Herodes lät halshugga Johannes, sedan kom hans lärjungar och berättade det för Jesus*)

Den judiske historieskrivaren Josefus Flavius berättar också om Herodes Antipas mord på Döparen (Ant. Jud. 18:116-119), som ska ha ägt rum i borgen Machaerus, öster om Döda havet (kullen den låg på kan ännu ses). Möjligtvis ägde festen rum i borgen därför att Herodes var rädd för grannkungen, Aretas IV, vars dotter han var gift med men hade förskjutit för att kunna gifta sig med Herodias, som hade varit gift med en halvbror till honom. Ca år 28 flydde Herodias till honom i Galileen med dottern, som ca år 30 gifte sig med Filippos, Herodes Antipas halvbror. Mordet på Döparen bör alltså ha ägt rum någon gång mellan år 28 och 30. Det var klart politiskt motiverat: Herodes fruktade ett uppror från döparrörelsens sida (Jesus ställdes sedan inför honom i Luk 23:6-12). Ca år 36 bröt kriget mellan Herodes och den kränkte Aretas ut (Aretas nämns i övrigt i 2 Kor 11:32). Herodes förlorade eftersom han inte fick tillräckligt med trupper från romarna, som irriterades av detta onödiga krig. Folket såg nederlaget som ett straff från Gud på grund av den fega avrättningen av Döparen. När Herodias sedan fick Herodes att ansöka om samma kungavärdighet som hans far, Herodes den store, hade haft (han som ville döda Jesusbarnet), ledde intriger till att kejsaren i Rom förvisade Herodes till Galileen. Där levde han sedan i fattigdom – med Herodias. Dessa utombibliska fakta från dåtidens kändisvärld passar inte helt med evangelierna (se v. 17) men ger samma dystra bild. Vi ser att Johannes Döparens avrättning var ett intermezzo i maktelitens intriger. Jesus visste om alltihop och kunde räkna ut att något liknande skulle hända honom.

Låt mig inte få lust till onda ord och utföra gudlösa handlingar tillsammans med ogärningsmän. Deras läckerheter vill jag inte smaka (Ps 141:4).